

PARTICULARITĂȚILE ÎNCEPERII PROCESULUI PENAL ȘI ALE ÎNCEPERII URMĂRIRII PENALE

THE PARTICULARITIES OF THE INITIATION THE CRIMINAL PROCEEDINGS AND THE PROSECUTION

Dumitru ROMAN, ORCID: 0000-0001-5322-8066
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.123:343.13

e-mail: roman1dumitru@gmail.com

Generalități. Până în anul 2012 doctrina procesuală penală autohtonă prevedea următoarele: „Începerea urmăririi penale constituie un fapt juridic important ce marchează declanșarea unui proces penal și care presupune că organele competente de stat au cunoștința de săvârșirea unei infracțiuni și se întreprind toate acțiunile prevăzute de lege în scopul constatării acestei fapte prejudiciabile” [1, p.434]. Astfel prin **începerea urmăririi penale** se înțelegea și **începerea procesului penal**. Totodată, practica judecătorească din 2008-2010 menționa: „Faza actelor premergătoare începerii urmăririi penale **nu este parte** componentă a procesului penal, însă acestea se efectuează în vederea pornirii urmăririi penale” [2, p.632-634]. Datorită faptului că în practică se realizau acțiuni de urmărire penală, contrar legii, până la începerea urmăririi penale, instanțele de judecată declarau nule anumite acte procedurale și, după caz, se adopta soluția – încetarea procesului penal [2, p.706]. Pentru legalizarea actelor premergătoare, realizate până la începerea urmăririi penale, art. 1 alin.(1) Cod de procedură penală a fost completat prin Legea nr. 66 din 05.04.2012 cu dispoziția „Procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni” [3]. Astfel „...se face distincție între începerea procesului penal și începerea urmăririi penale, în calitate de acte de inițiere a unor etape diferite ale procesului, desfășurate **succesiv**” [4, p.55].

Particularitățile începerii procesului penal:

1) *Nu există un act procedural distinct care ar declanșa procesul penal* [5, p.28,29]; Acțiunea de înregistrare a următoarelor acte: a) plângere; b) denunț; c) autodenunț; d) proces-verbal cu privire la constatarea infracțiunii, întocmit de organele de constatare prevăzute la art. 273 alin. (1) C.proc.pen; e) depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuielii rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni; f) raportul de audit al Curții de Conturi și documentele aferente acestuia, în *Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni* (Registrul nr.1) constituie începerea procesului penal.

2) *Numai după începerea procesului penal pot fi realizate anumite acțiuni procesuale:* a) audierea martorilor; b) cercetarea la fața locului; c) prezentarea spre recunoaștere; d) experimentul; e) examinarea corporală; f) examinarea cadavrului; g) constatarea tehnico-științifică și medico-legală [6].

3) *Din momentul începerii procesului penal și până la începerea urmăririi penale sau refuzului pornirii acesteia durata activității nu va depăși 30 de zile.* În doctrină această fază inițială a procesului penal este denumită **verificarea sesizării organului de urmărire penală** [4, p.55].

Particularitățile începerii urmăririi penale:

1) *Urmărire penală se dispune obligatoriu prin ordonanța procurorului sau a organului de urmărire penală conform art.274 alin.(1) C.proc.pen.* Lipsa ordonanței de pornire a urmăririi penale în practica judiciară a dus la nulitatea actelor procedurale realizate [2, p. 734].

2) *Urmărirea penală se declanșează (in rem) și nu (in personam).* În practică atestăm două situații de pornire a urmăririi penale: a) (în rem), adică în privința faptului unei infracțiuni concrete, fără să existe oare care date despre făptuitor; b) (in rem), dar în conținutul plângerii victimei sau altor acte figurează o persoană concretă. În cea din urmă situație, se interpretează greșit că „umărirea penală este pornită in personam”. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a explicat clar într-o cauză penală „, deoarece numele inculpatului a fost menționat în partea descriptivă a ordonanței de pornire a urmăririi penale, situația lui S. A. prin ordonanța de pornire a urmăririi penale **in rem** nu a fost afectată nici într-un fel, în privința lui nu au fost efectuate careva acțiuni de urmărire penală sau măsuri speciale de investigație” [7]. Interpretarea greșită în practică a acestor două concepte juridice este cauza unor soluții contrare privind momentul calculării termenului aflării în calitate de bănuț, care a fost temeiul unui recurs în interesul legii [8].

3) *Urmărirea penală se pornește (in rem) de la care se poate disjunge o altă cauză privind o persoană concretă.* În practica judiciară s-a specificat „, La 26.10.2016 procurorul R. D. a dispus începerea urmăririi penale în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. 217¹ alin. (4) lit. b) Cod penal, comisă de un grup criminal organizat, ulterior, prin ordonanța din 01.08.2018 procurorul M.E. a dispus disjungerea din cauza penală nr. xxxx cu o nouă cauză penală într-o procedură separată, în privința lui Ș.N.”, pe indicii infracțiunii menționate supra, nefiind necesară pornirea urmăririi penale expres în privința lui Ș.N. [9].

4) *Schimbarea încadrării juridice a faptelor indicate în ordonanța de pornire a urmăririi penale nu necesită o nouă începere a urmăririi penale.* Astfel, Curtea Supremă de Justiție a reținut „, prin ordonanța din 15 iunie 2015, procurorul a dispus scoaterea de sub urmărirea penală pe trei capete de acuzare, pe T. Gr. învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 287 alin. (3), 27, 145 alin. (1) și 349 alin. (1) Cod penal, din motivul inexistenței în acțiunile lui a elementelor componente acestor infracțiuni, cauza penală nefiind clasată. Totodată punându-l pe T. Gr. sub învinuire în baza art. 151 alin. (1) Cod penal, ceea ce atestă o recalificare a acțiunilor săvârșite de inculpat, în contextul în care urmărirea penală a fost pornită pe fapt (in rem)” [10].

Concluzii. Începerea procesului penal, precum și începerea urmăririi penale, constituie fapte juridice procesuale penale de importanță majoră, iar nerespectarea legii la aceste activități inițiale poate genera nulitatea unor acte procedurale.

Referințe:

1. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, I. [et. al.], *Drept procesual penal*. Ed. a 3-a, rev. și completată. Chișinău: S.n., 2009 (F.E.-P. Tipografia Centrală). ISBN 978-9975-78-833-5.
2. GURSCHI, C., BOTEZATU, R., DOLEA, I. [et. al.] *Jurisprudența Curții Supreme de Justiție în materie penală (2008-2010)*. Chișinău: S.n., 2009 (F.E.-P. Tipografia Centrală). ISBN 978-9975-53-078-1.
3. Publicat: 27-07-2012 în *Monitorul Oficial*, nr. 155-159 art. 510. [Accesat: 28.08.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=6769&lang=ro
4. OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. *Urmărirea penală = Criminal investigation = Уголовное преследование: Curs universitar*. Chișinău: Cartea Militară, 2021(F.E.-P. Tipografia Centrală). ISBN 978-9975-157-58-2.
5. DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova: (comentariu aplicativ): Text cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016*. Chișinău: Cartea juridică, 2016. ISBN 978-9975-3111-3-7.
6. Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 38 *Cu privire la acțiunile procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului competent pînă la declanșarea urmăririi penale*. [Accesat: 27.08.2022] Disponibil:http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=60
7. Decizia Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 05 februarie 2019, Dosarul nr. 1ra-13/2019. [Accesat: 27.08.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13017
8. Decizia Curții Supreme de Justiție din 22 februarie 2019, *Recursul în interesul legii privind aplicarea neunitară a prevederilor art. 63 din Codul de procedură penală*. Dosarul nr. 4-1ril-2/2019. [Accesat: 27.08.2022]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=9
9. Decizia Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 28 iunie 2021, Dosarul nr. 1ra-708/2021. [Accesat: 20.08.2022]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=18875
10. Decizia Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 06 iulie 2021, Dosarul nr. 1ra-834/21. [Accesat: 27.08.2022]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19294